

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

นายเกรียงศักดิ์ เรืองศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-030-890-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

16 พ.ค. 2546

120224485

A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF INSTRUCTIONAL ORGANIZATION
AT THE PRESCHOOL LEVEL IN DISTRICT KINDERGARTENS UNDER THE JURISDICTION
OF THE OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY EDUCATION COMMISSION

Mr. Kriangsak Ruangsri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-030-890-2

เกียรียงศักดิ์ เรืองศรี : การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF INSTRUCTIONAL ORGANIZATION AT THE PRESCHOOL LEVEL IN DISTRICT KINDERGARTENS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY EDUCATION COMMISSION) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์, 226 หน้า. ISBN 974-030-890-2

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 250 คน และครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 250 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

ผลการวิจัยสรุปเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้ 1) โรงเรียนรับนโยบายการจัดการเรียนการสอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างมาตรฐานและคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 2) ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ ความสะอาด ความปลอดภัย และความพร้อมของอาคารสถานที่ 3) สำหรับการจัดและพัฒนาบุคลากร มีการเตรียมบุคลากร โดยผู้บริหารโรงเรียนได้พิจารณาจัดครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับก่อนประถมศึกษาเข้าสอน นอกจากนี้ ยังได้ส่งครูเข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานนอกสถานที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4) การปรับใช้หลักสูตร และคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการมีความเหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่น ผู้ปกครองได้รับการชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ครูวางแผนและจัดเตรียมกิจกรรมเหมาะสมกับวัยของเด็ก และสอดคล้องกับตารางกิจกรรมประจำวันเพื่อพัฒนาเด็กทุกด้าน ทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข 6) ครูเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน เครื่องเล่น และวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมได้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ครูใช้สื่อที่เด็กสามารถฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองและใช้สื่อที่มีอยู่รอบตัวเด็ก 7) ครูจัดประสบการณ์โดยเน้นให้เด็กปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก เมื่อพบว่าเด็กมีปัญหาในการเรียนรู้ ครูได้ให้ความสนใจเด็กมากขึ้นและขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญห 8) การประเมินพัฒนาการของเด็กใช้วิธีการสังเกตและจดบันทึก และ 9) ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการนิเทศภายในและติดตามผล ตลอดจนให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่พบ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่จบวุฒิการศึกษาปฐมวัย ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ครบตามตารางกิจกรรมประจำวัน และการนิเทศการสอนยังทำได้น้อยครั้งและไม่ต่อเนื่อง

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิลิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4183858027 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD : DISTRICT PRESCHOOLS / EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KRIANGSAK RUANGSRI : A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF INSTRUCTIONAL ORGANIZATION AT THE PRESCHOOL LEVEL IN DISTRICT KINDERGARTENS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF THE NATIONAL PRIMARY EDUCATION COMMISSION.

THESIS ADVISOR : ASSIST.PROF.DR.MANEERAT SUKCHOTRAT. 226 pp. ISBN 974-030-890-2.

The purpose of this study was to study the state and problems of instructional organization at the preschool level in district kindergartens under the Office of the National Primary Education Commission. The samples were 500 subjects, which comprised of 250 administrators and 250 preschool teachers. Data collection methods were using questionnaires, interview and observation.

The findings of this investigation were as follows: 1) The schools perceived the instructional organization policy from the Office of the National Primary Education Commission for the purpose of contributing standardization and quality of the schools' education organization. 2) The surroundings were made arrangement to be attentive to learning activities in terms of learning atmosphere, cleanliness, safety and inherent equipped buildings. 3) Personnel preparation for the personnel organization and development was promoted. Administrators had considered experienced teachers to teach in preschool classes. The classroom teachers had chances to participate in academic seminars as well as educational observation tours concerning learning activities. 4) The preschool curriculum B.E. 2540 including its manual by the Academic Department were adapted suitable for the children and locally state. The parents were informed regarding the approaches and methodology of instruction and activities according to the curriculum. 5) Instructionally well planned and activity preparation were appropriately set for the children of all different aged groups. The teachers planned for the activities in accordance with daily school schedules in order to develop the children in all areas in the extent to their happy learning. 6) Self-learning educational media, toys and natural materials were selected according to the children of all different aged groups. 7) It appeared that the children had experienced in actually learning activities. The teachers had paid attention to the children's learning problems in coordination with their parents. 8) Evaluation on the children's development was carefully made through observation and note-taking. 9) Under the supervision of the school administrators and their follow-up procedures, the teachers had been guided for the children's learning activities.

In regarding to the confronted problems, the schools lacked of financial budget in supporting the instructional activities and early childhood education personnel, unfulfilled school schedules were handled by the teachers, and the supervision was insufficient and discontinually conducted.

Department	Elementary Education	Student's signature.....
Field of study	Early Childhood Education	Advisor's signature.....
Academic year	2001	

Kriangsak Ruangsri
Maneerat Sukchotrat

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีรัตน์ สุขโชติรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ พูนสุข บุญยสวัสดิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งกรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์สำเร็จ จันทรีโกล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน ดร.วรนาท รักสกุลไทย อาจารย์จรรยา เรืองมาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธีราพร กุลนันทน์ และอาจารย์เพ็ญพรรณ ยูวะเวส ที่ได้สละเวลาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อีกทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือ และให้ความร่วมมือในการวิจัย ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณบรรณารักษ์ เข็มไพบุลย์, คุณคุณวิไลพร เรือนศรี, คุณณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ, คุณสุภารัตน์ พลแพงพา, คุณพิชญ์ ชำมา, คุณดวงพร หัวเมืองแก้ว, คุณปิยนุช จุลนิษฐ์, คุณจีเรียง บุญสม, คุณศิราภรณ์ ยามดี, คุณชาญศิลป์ เรืองศรี และคุณมานิตา สิทธิเชาวลิต ที่ให้ความช่วยเหลือ เป็นเพื่อนร่วมคิดและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย ตลอดจนเพื่อนสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย และเพื่อน ๆ ทุกคนเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการอุดหนุนทุนบางส่วนมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่รัญจวน และคุณพ่อเสน่ห์ เรืองศรี ที่เป็นกำลังใจ มอบความรักและความห่วงใย ตลอดจนสนับสนุนด้านทุนทรัพย์แก่ผู้วิจัย จนสำเร็จการศึกษาและได้รับสิ่งที่ดีในชีวิต

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
	ขอบเขตของการวิจัย.....	6
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
	การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา.....	12
	การจัดโรงเรียนอนุบาลอำเภอ.....	17
	การจัดโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษา.....	20
	นโยบายการจัดการเรียนการสอน.....	21
	การจัดสภาพแวดล้อม.....	22
	การจัดและพัฒนาบุคลากร.....	27
	หลักสูตรหรือแนวการจัดการประสบการณ์.....	32
	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	39
	สื่อการเรียนการสอน.....	41
	การเรียนรู้ของเด็ก.....	45
	การวัดและประเมินพัฒนาการ.....	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
กรณีทดสอบ.....	52
สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา.....	55
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	76
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	79
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	145
สรุปผลการวิจัย.....	147
การอภิปรายผลการวิจัย.....	158
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	166
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	166
รายการอ้างอิง.....	167
ภาคผนวก.....	175
ภาคผนวก ก.....	176
ภาคผนวก ข.....	177
ภาคผนวก ค.....	183
ภาคผนวก ง.....	184
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	226

สารบัญตาราง

ณ

หน้า

1	จำนวนจังหวัด อำเภอ และตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเขตการศึกษา	62
2	จำนวนจังหวัด อำเภอ และตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ และผู้วิจัยสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามเขตการศึกษา.....	64
3	จำนวนโรงเรียน และตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และผู้วิจัยสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกตามเขตการศึกษา.....	65
4	กรอบความคิดของการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ และเครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
5	จำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่จัดส่งและได้รับคืน.....	77
6	ช่วงเวลาที่ทำกรสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	78
7	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามสถานภาพ.....	82
8	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามสถานภาพ.....	84
9	จำนวนและร้อยละของผู้บริหารที่ให้ข้อมูลของโรงเรียน.....	86
10	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามนโยบายการจัดการเรียนการสอน.....	89
11	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามปัญหาด้านนโยบายการจัด การเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนอนุบาลอำเภอ.....	92
12	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อม.....	93
13	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามปัญหาการจัดสภาพแวดล้อม.....	95
14	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการจัดและพัฒนาบุคลากร.....	96
15	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามปัญหาการจัดและพัฒนาบุคลากร.....	98
16	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการใช้หลักสูตร หรือแนวการจัดประสบการณ์.....	99
17	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามปัญหาการใช้หลักสูตร หรือแนวการจัดประสบการณ์.....	103
18	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามการนิเทศการสอน.....	104
19	จำนวนและร้อยละของผู้บริหาร จำแนกตามปัญหาการนิเทศการสอน.....	106
20	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อม.....	107

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
21	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามปัญหาการจัดสภาพแวดล้อม.....109
22	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดและพัฒนาบุคลากร.....110
23	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามปัญหาการจัดและพัฒนาบุคลากร.....112
24	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการใช้หลักสูตร หรือแนวการจัดประสบการณ์.....113
25	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามปัญหาการใช้หลักสูตร หรือแนวการจัดประสบการณ์.....116
26	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....117
27	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....121
28	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการใช้สื่อการเรียนการสอน.....122
29	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอน.....123
30	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการเรียนรู้ของเด็ก.....124
31	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามปัญหาการเรียนรู้ของเด็ก.....126
32	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการวัดและประเมินพัฒนาการ.....127
33	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามปัญหาการวัดและประเมินพัฒนาการ.....130
34	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามลักษณะของครู.....140
35	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....141
36	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการใช้สื่อการเรียนการสอน.....142
37	จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามการประเมินการทำกิจกรรม.....143
38	จำนวนและร้อยละของห้องเรียน จำแนกตามการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน.....144